

פרשת וירא

1. לשם מה נראה ה' לאברהם אבינו?
ת. לבקר את החולה משום שהיה זה יום שלישי למילתו ובא הקב"ה ושאל בו.
2. למה זכה ממרא שיתגלה ה' בחלקו?
ת. שהוא נתן לאברהם עצה על המילה (שיעשה רצון ה') ועל כן זכה.
3. מה נלמד מכך שכתוב **ישב** חסר וא"ו?
ת. ללמד שביקש אברהם אבינו לעמוד ואמר לו הקב"ה שב ואתה תהיה סימן לבניך שגם הם יעשו כך שעתיד אני להתיצב בעדת הדיינים שהדיינים יושבים ודנים והקב"ה עומד עליהם.
4. למה מציין הכתוב שאברהם אבינו יושב **בפתח האהל**?
ת. ללמדנו שישב שם כדי לראות אם יש עובר ושב ויכניסו לביתו.
5. **כחם היום** - כיצד נגרם חם כ"כ גדול אותו היום?
ת. הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה כדי שלא להטריחו באורחים.
6. לשם מה באו שלשת המלאכים ולמה באו בדמות אנשים?
ת. אחד בא לבשר לשרה, אחד להפוך את סדום ואחד לרפא את אברהם ובאו בדמות אנשים בגלל שראה הקב"ה שאברהם אבינו מצטער שלא היו אורחים באים.
7. מפני מה צריך שלושה מלאכים ואין די במלאך אחד?
ת. שאין מלאך אחד עושה שתי שליחויות ומוכח מכך שבכל הפרשה מוזכרים בלשון רבים חוץ ממילוי השליחות שנאמרו בלשון יחיד, בבשורה - **ויאמר** שוב אשוב. בהפיכת סדום - כי לא **אוכל** לעשות דבר, לבלתי הפכי.
8. אם כל מלאך אינו עושה שתי שליחויות, מי הציל את לוט?
ת. רפאל שריפא את אברהם קיבל שליחות חדשה להצילו, או שנחשבים שני הדברים לאחד (שרפואה והצלה אחד הם).
9. למה כתוב **נצבים עליו** ולא לפניו?
ת. נקט לשון נקיה כלפי המלאכים שגנאי הוא לומר על המלאכים שהם עומדים לפניו כרעים.
10. מפני מה נאמר בפסוק פעמיים **וירא**?
ת. הראשון הוא הראיה והשני הוא להבינה שראה שאינם קרבים כדי לא להטריחו ועל כן רץ לקראתם.
11. מפני מה פונה לשלושת האנשים בלשון יחיד **אם נא מצאתי חן בעיניך**?

ת. משום שפנה לגדול שבהם (ההולך באמצע) ואם יישאר הוא יישארו אף האחרים עמו.

12. אם הם **נצבים עליו** למה צריך לרוץ אליהם?

ת. שהם קרבו אליו וכאשר ראו שהוא עסוק בתחבושותיו פירשו הימנו ומיד וירץ לקראתם.

13. מדוע כתוב בפסוק בלשון יחיד שעה שפנה לשלושה אנשים?

ת. לגדול שבהם פנה שאם יעמוד הוא יעמדו חבריו עמו. ולפי פירוש זה כאשר כתוב אדני אם נא וגו' הוא בלשון חול. אך יש מי שמפרש שהוא לשון קודש שפנה להקב"ה ואמר שימתין לו עד שירוץ ויכניס את האורחים (ולמרות שהריצה כתובה לפני האמירה יפורש שקדמה אמירה לריצה וכפי שמצינו כך בכמה מקראות)

14. **יוקח נא מעט מים** - מה שילם לו ה' על זאת מידה כנגד מידה?

ת. שהוא נתן להם מים על ידי שליח אף הקב"ה שילם לבניו על ידי שליח שנאמר וירם משה את ידו ויך את הסלע.

15. למה מקפיד שירחצו רגליהם קודם הסעודה?

ת. חשב שהם ערביים המשתחוים לאבק רגליהם והקפיד שלא להכניס ע"ז לביתו. ואצל לוט נאמר קודם לינה ואח"כ רחיצת רגלים משום שלא הקפיד על כך.

16. **וסעדו לבכם** - מהו עיקר הסעודה?

ת. לחם הוא עיקר המזון וסועד את הלב (ודבר זה נלמד מפסוקים בתורה, נביאים וכתובים)

17. לבכם כתוב ולא לבבכם - מה נלמד מכך?

ת. מגיד שאין יצר הרע שולט במלאכים (ואצל בני אדם כתוב לבבך - לבבכם)

18. **קמח סולת** - האם קמח היה או סולת?

ת. סולת לעוגות וקמח לעמילן של טבחים שעמו שואבים את הזוהמא מהתבשיל.

19. מה נדרש מפירוט הכתוב **בן בקר רך וטוב**?

ת. ששלשה פרים לקח בשבילם כדי להאכילן ג' לשונות בחרדל.

20. **ויתן אל הנער** - מיהו נער זה?

ת. זה ישמעאל. שרצה אברהם לחנכו במצוות ועל כן ביקש את עזרתו ולא עשה הכל לבדו.

21. למה לא כתוב שנתן לפניהם גם לחם?

ת. לפי שחזרה שרה לפרוש נדה ונטמאה העסה ואברהם אבינו אוכל חולין בטהרה היה.

22. **ובן הבקר אשר עשה** - למה לא נאמר ובני הבקר?

ת. שלא המתין עד שיתבשלו כולם אלא מיד כשנתבשל אחד הביאו לפניהם.

23. **ויאכלו** - והלא מלאכים הם ואיך שייך אכילה במלאכים?

ת. נראו כמי שאכלו ומכאן שלא ישנה אדם מן המנהג.

24. **ויאמרו אליו** - יש נקוד על אי"ו מה נדרש מכך?

ת. רבי שמעון בן אלעזר אומר כל מקום שכתב רבה על הנקודה אתה דורש הכתב וכאן נקודה רבה על הכתב ואתה דורש הנקודה ששאלו את אברהם **איה** שרה אשתך ואת שרה שאלו **איו** אברהם ולמדנו שישאל אדם באכסניה שלו מאיש על האשה ומאשה על האיש.

25. לשם מה שאלו המלאכים איה שרה אשתך והרי הם יודעים היכן היא?
ת. כדי לחבבה על בעלה שבכך ששאלו איה הודיעו שצנועה היתה (ועי"ז תתחבב על בעלה) ור' יוסף ב"ר חנינא אמר ששאלו כדי לשגר לה כוס של ברכה.

26. מה ביאור המילים **כעת חיה** שבבשורה?

ת. **כעת** - בזמן זה בשנה הבאה תלדי בן ופסח היה ופסח שלאחריו נולד יצחק. **חיה** - מבשר שכשם שעתה כולם חיים כך בלידת יצחק תהיו כולכם שלמים וקיימים.

27. **שוב אשוב** - האם הכוונה היא שישוב המלאך?

ת. לא, אלא המלאך אומר בשליחותו של מקום שהקב"ה ישוב אליו (וכן בהרבה ארבה את זרעך אמר זאת המלאך בשליחותו של מקום שהרי אין ביד המלאך להרבות זרעו).

28. מה הפירוש ו**תצחק שרה בקרבה**?

ת. מסתכלת במעיה ואמרה אפשר הקרביים הללו טוענין ולד השדיים הללו שצמקו מושכין חלב.

29. מה פירוש המילה **עדנה**?

ת. מלשון צחצוח ועידון הבשר ו**פירוש אחר** אומר שהוא מלשון עידן וזמן.

30. שרה אמרה ו**אדני זקן**, למה שינה הקב"ה ואמר שהיא אמרה ו**אני זקנתי**?

ת. משנה הכתוב מפני השלום.

31. **למועד** - על איזה מועד מדובר?

ת. אותו מועד מיוחד שקבעתי לך בעת שמלת עצמך, במועד זה בשנה הבאה יוולד לך בן.

שני

32. כיצד מתפרש הלשון **כי**? וכיצד יוסברו בפסוק?

ת. כי משמש בארבע לשונות אי דלמא אלא דהא (אם, שמא, רק, לפי) וכאן בפסוק כי ראשון משמש בלשון דהא שנותן טעם להכחשה כי יראה וכי שני הוא מלשון אלא, לא כמו שאמרת אלא צחקת.

33. **וישקיפו** - למה משמש לשון השקפה?

ת. כל השקפה שבמקרא לרעה חוץ מהשקיפה ממעון קדשך שאומרים אחר וידוי מעשרות שהוא לטובה כי גדול כוח מתנות עניים שהופך מידת הרוגז למידת הרחמים.

34. מפני מה ליווים אברהם אבינו והרי הם מלאכים?
ת. למרות שנתרפא על ידם והתבשר בבן לא חשב שהם מלאכים אלא אנשים נביאי ה'.
35. למה ראוי הוא אברהם שיספר לו ה' מה שיעשה בסדום?
ת. מפני שהארץ נתנה לו וחמשת הערים הללו שלו הם. **ועוד**, שנקרא אברהם מלשון אב המון גוים ואין ראוי להשמיד הבנים בלי להודיע לאב שהוא אהובו של ה'.
36. לשם מה כתבה תורה מאמצע העניין את הפסוק **ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום**?
ת. משום זכר צדיק לברכה שהואיל והזכירו, ברכו. **ולפי הפשט** פסוק זה הוא המשך פסוק קודם שכך אמר הקב"ה וכי ממנו אני מעלים והרי הוא חביב לפני להיות לגוי גדול להתברך בו כל גויי הארץ.
37. מהו הסבר הלשון **כי ידעתיו**?
ת. מלשון חיבה שהמחבר את האדם מקרבו אצלו ויודעו ומכירו. (ומדגיש רש"י שאין לפרש כתרגומו שהוא מלשון ידיעה שיודע אני שיצוה את בניו משום שכך לא יובן ההמשך למען שמתאים יותר אשר.)
38. הפסוק **כי ידעתיו** וגי' מדבר על עבודת ה' של זרע אברהם, למה נאמר אם כן **למען הביא ה' מעל אברהם ולא על בית אברהם**?
ת. מלמדנו שכל המעמיד בן צדיק כאילו אינו מת ואפשר לומר **על אברהם** גם לאחר פטירתו.
39. מה ההבדל אם הטעם **ברבה** מונח בתחילת מילה או באמצעיתה?
ת. רבה עם טעם בב"ת מורה על גדלה, שהיא גדלה והולכת ואילו כאן הטעם ברי"ש לומר שכבר גדלה רעתם.
40. **אודה נא** - הפירוש הוא לרדת ממש?
ת. ללמד את הדיינים שלא יפסקו בדיני נפשות אלא בראיה **ופירוש אחר** הכוונה היא לרדת לסוף מעשיהם. (ועי' פרשת נח שאלה 105)
41. **הכצעקתה** - צעקה של מי?
ת. צעקתה של מדינה. **ובמדרש** דרשו צעקתה של ריבה אחת שהרגו במיתה משונה על שנתנה מזון לעני.
42. כיצד נקרא ונלמד הכתוב **הבאה אלי עשו כלה ואם לא אדעה**?
ת. אראה האם את הדברים הרעים שבאו אלי הם עשו ועדיין עומדים במרדם שאם כן **כלה** אני עושה בהם. **ואם לאו** - ואם חזרו בהם, **אדעה** - איזה עונש להביא עליהם על חטאתם.
43. **ואברהם עודנו עומד לפני ה'** - והרי צריך להכתב שה' עודנו עומד על אברהם?
ת. דרך כבוד לכתוב כך באופן שלא יכתב שבא ה' אל אברהם והמתין לו.

44. ויגש - מה הסבר הלשון ויגש?

ת. מצינו הגשה למלחמה ביואב והגשה לפיוס ביהודה והגשה לתפלה באליהו הנביא ולכל אלה נכנס אברהם.

45. האף תספה - מה פירושו?

ת. בפשט ביאורו הגם תספה. וע"פ התרגום ביאורו מלשון רוגז, האף האם ברוגז תספה צדיק עם רשע.

46. על מה מבקש בחמשים צדיקים וארבעים ושלושים וכן הלאה?

ת. בעבור חמשים ינצלו חמשה כרכים ובעבור ארבעים ינצלו ארבעה כרכים וכן שלושים שלושה ועשרים יצילו שנים ועשרה יצילו אחד.

47. חללה לך כתוב פעמיים בפסוק, מה ביאורם?

ת. חלילה לך, חולין הוא לך שלא יאמרו כך היא אומנותו שוטף הכל צדיקים עם רשעים. וחלילה שני נאמר שלא ימחו צדיקים עם רשעים לעולם הבא.

48. השופט כל הארץ - מהו הסבר התמיה?

ת. וכי מי שהוא שופט כל הארץ לא יעשה משפט אמת.

49. אם אמצא בסדום - למה הוזכר סדום דווקא?

ת. הכוונה לכל הערים אך סדום הייתה מטרפולין וחשובה מכולם ועל כן תלה הכתוב בה.

50. כאשר מבקש על ארבעים וחמשה על כמה ערים מבקש?

ת. מבקש על חמשת הערים ואומר שאם יש תשעה צדיקים עבור כל כרך והקב"ה שהוא צדיקו של עולם ומבקש להצדיק את הבריות יצטרף עמהם הרי יהיו עשרה לכל כרך וינצלו.

51. למה לא ביקש על פחות מעשרה?

ת. שעל תשעה עם צירוף לא נענה ועל שמונה לא ביקש משום שראה שח עם בניו ונשותיהם הם שמונה והצילו רק עצמם.

52. מה בא הכתוב לומר בוילך ה' כאשר כלה וגו'?

ת. וילך ה' כאשר כלה לדבר אל אברהם - כיוון שנשתתק הסניגור הלך הדיין. ואברהם שב למקומו - כיוון שנשתלק הדיין נשתלק גם הסניגור ונותר הקטיגור לקטרג ועל כן באו שני המלאכים וגו'.

שלישי

53. ויבאו שני המלאכים - והיכן המלאך השלישי?

ת. כיוון שעשה שליחותו לבשר לשרה נשתלק לו.

54. מפני מה נקראו כאן מלאכים ואצל אברהם קראם אנשים?

ת. שם שהייתה שכינה עמהם קראם אנשים. **פירוש אחר**, אצל אברהם שכוחו גדול והיו מלאכים תדירים אצלו כאנשים נקראו אנשים ואצל לוט נקראו מלאכים.

55. **בערב** - למה השתהו כל כך מחברון לסדום ובאו רק בערב?

ת. מלאכי רחמים היו והיו ממתנינים אולי ילמד אברהם סניגוריא, ותבוטל הגזירה.

56. למה כתוב **ישב** בלי וא"ו?

ת. שאותו היום מינוהו שופט עליהם.

57. **וירא לוט ויקם לקראתם** - והרי גר בסדום וכיצד קם לקראת אורחים?

ת. מבית אברהם למד לחזר על האורחים.

58. **ויאמר הנה נא אדני סורו נא** - מה ההסבר שנאמר פעמיים נא?

ת. נא שני הוא לשון בקשה אך נא ראשון פירוש עתה, עכשיו שאתם אורחים שלי הנה אתם כמו אדונים לי ואכבדכם. **ופירוש אחר**, הנה עכשיו אדוני אתם צריכים לשים לב שלא יכירו בכם הרשעים.

59. למה נוקט בלשון סורו ולא בואו?

ת. סורו הוא מלשון שיעקמו את הדרך ויבואו לביתו בדרך עקלתון - שלא יכירו שאתם נכנסים לשם.

60. לאברהם אמרו כן תעשה וללוט אומרים לא, מה ההבדל?

ת. מכאן נלמד שמסרבין לקטן ואין מסרבין לגדול.

61. **כי ברחוב נלין** - כיצד יתפרש המילה כי? (אחר שלמדנו שיש ארבעה אופנים לדורשו)

ת. כי כאן הוא מלשון אלא שאמרו לא נסור אל ביתך אלא ברחובה של עיר נלין.

62. **ומצות אפה** - למה אפה מצות?

ת. פסח היה וכפי שלמדנו לעיל (עי' בשאלה 26)

63. למה נכתב בכפילות לשון **אנשי העיר אנשי סדום**?

ת. **בפשט** פירושו שאנשי העיר אנשי רשע נסבו על הבית ומשום שרשעים הם נקראים אנשי סדום. **ובמדרש** אמרו, טרם ישכבו ואנשי העיר היו בפיהם של המלאכים שהיו שואלים ללוט מה טיבם ומעשיהם והוא אומר להם רובם רשעים ועוד הם מדברים נסבו אנשי העיר את הבית.

64. מה מובן מההדגשה **כל העם מקצה**?

ת. שכולם באו, מקצה אל קצה ולא היה אחד מוחה בהם שאפילו צדיק אחד אין ביניהם.

65. מה הפירוש **גש הלאה**?

ת. תקרב לצדדים שהרי גש הוא מלשון להתקרב והלאה זה להתרחק וביאורו שאמרו לו להתקרב להלאה כלומר להתרחק.

66. למה נאמר פעמיים בפסוק **ויאמרו**?

ת. ששתי אמירות היו, על מה שאמר להם הנה נא לי שתי בנות אמרו בנחת גש הלאה ומה שאמרת רק לאנשים האל אל תעשו דבר דיברו אתו קשות ואמרו האחד בא לגור כלומר אדם נכרי יחידי אתה בינינו שבאת לגור ונעשית מוכיח אותנו.

67. במה הכו המלאכים את אנשי העיר?
ת. הכום בסנורים -מכת עורון.

68. **מקטן ועד גדול** - למה הכו את הקטנים ראשונים?

ת. משום שהם התחילו בעבירה שנאמר מנער ועד זקן (פסוק ד') ועל כן התחילה הפורענות מהם.

69. **עוד מי לך פה** - מה פירוש הדברים?

ת. **לפי פשוטו** האם יש לך פה בעיר עוד קרוב חוץ מאשתך ובנותיך שבבית. **ומדרשו** שאלו אותו מאחר שעושים נבלה כזאת מי לך פה האם יש לך עוד פה ללמד עליהם סנגוריא שכל הלילה היה לוט מליץ עליהם טובות.

70. מה ההבדל בין חתניו ללוקחי בנותיו?

ת. חתניו של שתי בנות נשואות שהיו לו בעיר ולוקחי בנותיו שהבנות שבבית מאורסות להם.

71. **ויתמהמה** - למה התמהמה לוט מלברוח?

ת. רצה להציל ממונו.

72. מה הסבר דברי המלאך **המלט על נפשך**?

ת. דייך להציל נפשות, אל תחוס על הממון.

73. מפני מה מוזהר לוט **אל תביט אחריך**?

ת. כי אמרו לו אתה הרשעת עמהם ורק בזכות אברהם אתה ניצול ואינך כדאי לראות פורענותם בעוד אתה ניצול.

74. **ההרה המלט** - כתוב ההרה עם ה"א הידיעה כאילו מדובר על הר ידוע על איזה הר מדובר?

ת. אמרו לו אצל אברהם ברח שהוא יושב בהר ולמרות שכתוב ויאהל אברהם ויבא וישב באלוני ממרא אשר בחברון הכוונה היא שאוהלים רבים היו לו ונמשכו עד חברון.

75. **אל נא אדני** - אל מי פונה בתחינה?

ת. רבותינו אמרו ששם זה של קודש הוא והוכחה לדבר שמבקש להחיות את נפשו וזאת יכול לבקש רק ממי שיש בידו להחיות ולהמית.

76. **פן תדבקני הרעה** - למה חושש שאצל אברהם ינוק?

ת. אמר, כשהייתי אצל אנשי סדום היה הקב"ה רואה מעשי ומעשי אנשי העיר והייתי נראה צדיק וראוי להנצל וכשאשב אצל צדיק אני כרשע.

77. **הנה נא העיר הזאת קרבה** - על איזה קרבה מדבר?

ת. לא שנמצאת היא קרוב אלא שקרובה ישיבתה ולפיכך לא נתמלאה סאתה עדיין שכל אותם ערים נבנו בדור הפלגה כשנתפלגו האנשים והחלו להתישב איש איש במקומו ומאז עברו נ"ב שנים וצער איחורה ישיבתה בשנה אחת אחרי סדום וחברותיה ועל כך נאמר אמלטה **נא** כמנין שנות ישיבתה.

77. מה הפירוש הלא מצער היא?

ת. שעוונותיה מועטים ויכול אתה להניחה וע"פ הפשט פירושו הלא עיר קטנה היא ואנשיה מועטים ואין לך להקפיד אם תניחנה.

רביעי

78. מהו תוספת המילה גם באומרו **נשאתי פניך גם לדבר הזה**?

ת. שאומר לו לא דיך שאתה ניצול אלא את כל העיר אציל בגללך.

79. למה סיבב ה' שיצטרך המלאך לומר **כי לא אוכל לעשות וגו'**?

ת. זה עונשם של המלאכים שאמרו כי משחיתים אנחנו ותלו הדבר בעצמם, לפיכך לא זזו משם עד שהוזקקו לומר שאין הדבר ברשותם.

80. מהיכן מוכח שוב שאין מלאך עושה שתי שליחויות?

ת. שכתוב כי לא **אוכל** ומכאן אנו למדים שאחד הופך ואחד מציל שאין מלאך עושה שתי שליחויות.

81. אימתי המטיר עליהם ה' אש וגפרית מן השמים?

ת. וכמו השחר עלה, שעה שהלבנה עומדת ברקיע עם החמה מפני שהיו חלקם עובדי לבנה ומהם עובדי חמה ואם ילקו ביום יהיו עובדי לבנה אומרים אילו הייתה לבנה מושלת לא היינו חרבים ואילו ילקו בלילה יהיו עובדי חמה אומרים כך ועל כן נפרע מהם שעה שחמה ולבנה מושלים.

82. כתוב המטיר ולאחריו גפרית ואש, מה ירד אם כן?

ת. בתחילה מטר ונעשה גפרית ואש.

83. **מאת ה'** - למה לא נאמר מאתו?

ת. כך דרך המקראות לדבר וכמו שכתוב נשי למך ולא כתוב נשיו.

84. למה צריך להכתב גם מאת ה' וגם מן השמים?

ת. מן השמים בא לומר שמן השמים הקב"ה מביא גם טוב וגם רע. כשבא ליסר את הבריות מביא עליהם אש מן השמים כמו שעשה לסדום וכשבא להוריד מן מורידו גם מן השמים.

85. **ויהפך** - כיצד נהפכו הערים?

ת. שארבעתם יושבות בסלע אחד והפכן מלמעלה למטה.

86. **ותהי נציב מלח** - למה דווקא מלח?

ת. במלח חטאה ובמלח לקתה שכאשר הגיעו האורחים ביקש לוט שתביא להם מלח לפתם והיא אמרה גם את המנהג הרע הזה אתה בא להנהיג במקום הזה ועוד הלכה לשכנותיה לבקש מלח לאורחים כדי שידעו כולם ויבואו לעשות בהם שפטים.

87. מהו הקשר בין **ויזכר אלוקים את אברהם** שמפני כך **וישלח את לוט מתוך ההפכה**?

ת. שזכר זכותו של לוט שכאשר היו במצרים ואמר אברהם על שרה אחותי היא לא גילה לוט את הדבר מפני שהיה חס על אברהם ולפיכך חס הקב"ה עליו.

88. למה ירא לשבת בצוער? ומה עשה?

ת. כיוון שהייתה קרובה לסדום חשש שתהפך וילך וישב במערה עם שתי בנותיו.

89. מה היה חששן של בנות לוט?

ת. אמרו, אבינו זקן ויש חשש שמא ימות או יפסוק מלהוליד. ועוד, שאין איש בארץ כי סברו שכל העולם נחרב כמו בדור המבול וצריך לדאוג לקיום העולם.

90. **ותשקין** - כיצד והרי נמלטו מסדום בלי כלום?

ת. יין נזדמן להם במערה בדרך נס כדי להוציא מהן שתי אומות.

91. בבכורה כתוב ותשכב את אביה ובצעירה כתוב ותשכב עמו, מה הסבר השינוי?

ת. הצעירה שלא פתחה בזנות ואחותה למדתה חוסך עליה הכתוב ולא כתב גנותה אבל הבכורה כותב גנותה בפירוש.

92. מה הסבר הניקוד שיש על הוא"ו של ובקומה?

ת. לומר שבקומה ידע ובכל זאת לא נמנע לשתות יין בליל שני.

93. מה ההבדל בין מואב לעמון?

ת. מואב נקראו על שם מ-אב וכיוון שלא הייתה צנועה התיירו להם הכתוב להתגרות בס ולצערן (אך לא להלחם) וצעירה שצנועה הייתה וקראתו עמון בלשון נקיה קיבלו שכר שאסור להתגרות בס כלל.

94. **ויסע משם אברהם** - למה נסע?

ת. כיוון שחרבו הכרכים ופסקו העוברים ושבים נסע לו משם, **ופירוש אחר**, נסע משם כדי להתרחק מלוט שיצא לו שם רע על בנותיו.

95. למה במצרים התייעץ אברהם עם שרה שיאמר אחותי היא וכאן אמר בלי להתייעץ עמה?

ת. אמר זאת על כרחא שלא בטובתה לפי שכבר לוקחה לבית פרעה על ידי כן.

96. מה טענת אבימלך הגוי גם **צדיק תהרג**?

ת. האם תהרוג אף אם הוא צדיק אולי כשם שאתה אומר להרגני בלא התראה ובשוגג כך הרגת את דור המבול ודור הפלגה לחינם.

97. מה ההדגשה **והיא גם היא**?

ת. לרבות עבדים וגמלים וחמרים שלה, את כולם שאלתי ואמרו לי אחיה הוא.

98. אבימלך טוען **בתם לבבי ובנקיון כפי עשיתי זאת** וה' אומר לו **גם אנכי ידעתי כי בתם לבבך עשית זאת** ולא אומר על נקיון כפיו, מדוע?

ת. אמר לו הקב"ה אמת שלא רצית לחטוא מתחילה ויש כאן תם לבבך אך אין כאן נקיון כפים משום שלא ממך הגיע שלא נגעת בה כי אני מנעתי ממך.

99. מה ההקשר בין **השב אשת האיש לכי נביא הוא**?

ת. **השב את אשת האיש** ואל תהא סבור שתתגנה בעיניו או ישנא אותך ולא יתפלל עליך **כי נביא הוא** ויודע שלא נגעת בה ויתפלל עליך.

100. **מעשים אשר לא יעשו** - על אלו מעשים כוונתו?

ת. אמר לו מכה אשר לא הורגלה לבוא על כל בריה באה עלינו והיא עצירת כל הנקבים שבגוף.

101. מה הוכחתו של אברהם שרק **אין יראת אלוקים במקום הזה**?

ת. משום שאכסנאי שבא לעיר רק על עסקי אכילה ושתיה שואלים אותו או על עסקי אשתו שואלים אותו?

102. כיצד מסביר אברהם אבינו ששרה היא אכן אחותו ואין כאן שקר?

ת. משום שהיא הייתה בת אחיו ובני בנים הריהם כבנים והיא כבת לתרח ואם כן אפשר לומר עליה אחותי היא.

103. אברהם והרן היו אחים?

ת. רק מצד האב תרח אך הרן מאם אחרת היה (ובת אב מותרת לבן נח שאין אבות לגוים)

104. **ויהי כאשר התעו אתי** - מה פירושו?

ת. **בתרגום** משמע שהכוונה היא כאשר טעו העמים אחרי ע"ז. **אך רש"י מפרש** באופן שיוסבר היטב בפסוק שכאשר הוציאני הקב"ה מבית אבי להיות משוט ונד ממקום למקום וידעתי שאעבור במקום רשעים ועל כן סיכמתי עם שרה שנאמר אחותי היא (ועל פי התרגום לא יובן המשך הפסוק)

105. למה כתוב כאשר **התעו** בלשון רבים?

ת. בהרבה מקומות קרוי לשון אלוקות ולשון מרות בלשון רבים ואין לתמוה על כך (עיין רש"י בשמונת הוכחותיו)

106. מה הסבר הלשון **התעו**?

ת. כל הגולה ממקומו ואינו מיושב קרוי תועה.

107. למה נתן לו אבימלך מתנות מרובות?
ת. כדי שיתפלל עליו.

← בהסבר הפסוקים הנה ארצי לפניך ועל דבר שרי נא ללמוד ולעיין בפרשת לך- לך שאלות 19 ו-20 (וכאן הכוונה שהתפללה לה' שיכס ושם אמרה למלאך)

108. כיצד משמש הכסף שנתן אבימלך ככסות עינים לכל אשר אתך?

ת. אמר לה אם הייתי משחררך בלי הממון היו אומרים אחר שהתעלל בה החזירה אבל עכשיו שהוצרכתי לבזבז ממון ולפייס הרי שזה משמש ככסות עיניים שלא יבזוך.

109. מה הפירוש ואת כל ונכחת?

ת. ועם כל באי עולם יהא לך פתחון פה להתווכח ולהראות דברים נכרים הללו.

110. וילדו - כיצד ניתן לפרש וילדו גם באנשים?

ת. שנפתחו נקביהם והיא לידה שלהם.

111. למה נסמכה פקידת שרה למעשה עם אבימלך?

ת. ללמדך שכל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה שנאמר ויתפלל וגוי וילדו וסמוך לו וה' פקד שפקד כבר קודם שרפא את אבימלך.

112. היכן הייתה האמירה והדיבור של ה'?

ת. אמירה - ויאמר אלוקים אבל שרה אשתך יולדת שזה ההריון.

ודיבור - היה דבר ה' אל אברהם בברית בין הבתרים ושם נאמר לו לא יירשך זה, וזה הלידה.

113. כאשר דבר אתו אלוקים, למה לא נאמר אתו?

ת. אתו בחיריק משמע שדיבר עמו ואילו אותו מדבר על הזמן שרט לו שריטה בכותל ואמר לו כשתגיע חמה לשריטה זו בשנה אחרת תלד וזה הפירוש כאשר דבר אתו במועד שקבע לו.

חמישי

114. מה הפירוש כל השמע יצחק לי?

ת. ישמח עלי ובמדרש דרשו, הרבה עקרות נפקדו עמה, הרבה חולין נתרפאו בו ביום והרבה תפילות נענו עמה ורב שחוק היה בעולם.

115. למה שינה הכתוב לומר מלל ולא דבר? ומהו פירוש הלשון מלל?

ת. מלל הוא משלון שבח וחשיבות ראו כמה גדול הקב"ה ששמור הבטחתו ומבטיח ועושה. וכתב מלל דווקא כי הוא בגימטריא מאה כשנותיו של אברהם. (מי מילל לאברהם, שבגיל מאה יוולד בן לאברהם)

116. למה כתוב הניקה **בנים** שרה והרי בן אחד היה לה?

ת. ביום המשתה הביאו השרות בניהן עמהן, שהיו אומרות לא ילדה שרה אלא אסופי הביאה מן השוק, והניקה אותם. (ועי' פרשת לך-לך, שאלה 118)

117. **ויגמל** - מתי עשה את המשתה?

ת. לסוף כד' חודש.

118. **משתה גדול** - מדוע נקרא המשתה גדול?

ת. שהיו שם גדולי הדור, שם ועבר ואבימלך.

119. מה הפירוש **מצחק**? מה היה עושה?

ת. ג' פירושים נאמרו כאן או מלשון עבודה זרה או מלשון גלוי עריות או מלשון רציחה שהיה רב עם יצחק על הירושה ואומר אני בכור ונוטל פי שנים ויוצאים בשדה ונוטל קשת ויורה בו חצים בדרך צחוק אך מתכוון לרציחה.

120. מהו כפל הלשון **עם בני עם יצחק**?

ת. עם בני אפילו אינו הגון כיצחק, עם יצחק אפילו שאינו בני אין זה ראוי לירש עמו וקל וחומר עם בני עם יצחק.

121. **וירע הדבר מאד בעיני אברהם** - מה הורע בעיניו?

ת. על אודות בנו שהוא יצא לתרבות רעה **ובפשט** הורע לו על שאומרת לו לשלחו.

122. מה ההדגשה **בכל אשר** תאמר אליך שרה שמע בקולה?

ת. שמע לרוח הקודש שבה ולמדנו שהיה אברהם טפל לשרה בנביאות (ועי' פרשת לך-לך שאלה 90)

123. למה הביא לחם וחמת מים ולא כסף וזהב?

ת. לפי שהיה שונאו על שיצא לתרבות רעה.

124. מה נלמד מהכתוב **ואת הילד**?

ת. שאף את הילד נשאה משום שהכניסה בו שרה עין רעה ואחזתו חמה ולא יכול לילך ברגליו.

125. **ותלך ותתע** - כיצד יש לפרשו?

ת. אין לפרש שתעתה במדבר אלא שחזרה לגילולי בית אביה.

126. **ויכלו המים** - איך כלו והרי הביא להם אברהם אבינו די מים לדרך?

ת. לפי שדרך החולים לשתות הרבה.

127. כמה מרחק הוא האמור **כמטחווי קשת**?

ת. היו"ד של כמטחוו קשת מורה על לשון רבים ופירושו שהתרחקה כשתי טיחות - יריית חץ פעמיים.

128. למה כתוב שוב **ותשב מנגד**?

ת. שכיון שקרב למות הוסיפה להתרחק.

129. מה מובן מהנאמר **וישמע אלוקים את קול הנער**?

ת. מכאן נלמד שיפה תפילת החולה מתפלת אחרים עליו והיא קודמת להתקבל.

130. מהו הסבר הנאמר **באשר הוא שם**?

ת. מלאכי השרת קיטרגו ואמרו רבונו של עולם מי שעתיד להמית בניך בצמא אתה מעלה לו באר והוא משיבם עכשיו מה הוא צדיק או רשע, אמר לו צדיק. אמר להם לפי מעשיו אני דנו וזה הפירוש באשר הוא שם - לפי מעשים שהוא עושה עכשיו הוא נידון ולא לפי מה שהוא עתיד לעשות.

131. מה הפירוש **רובה קשת**?

ת. יורה חצים בקשת, קשת הוא על שם האומנות וכמו שאומרים חמר, גמל, צייד - אף הוא היה קשת ויושב במדבר ומלסטם את העוברים.

132. למה לקחה לו אמו אשה מארץ מצרים?

ת. לקחה לו ממקום גידוליה וכמו שמקל הנזרק באויר יפול על צדו העבה כי כל דבר חוזר למקורו ואף היא משיצאה מידי אברהם חזרה מיד למקום גידוליה.

שישי

133. כיצד הגיעו למסקנא **שאלוקים עמד**?

ת. לפי שראו שיצא משכנות סדום לשלום ונלחם עם המלכים וניצח ונפקדה אשתו לזקונו.

134. למה ביקש רק על שלוש דורות בלבד?

ת. לפי שעד כאן רחמי האב על הבן (לפיכך ביקש לי ולניני ולנכדי)

135. **כחסד אשר עשיתי עמד** - איזה חסד עשה עמו?

ת. שאמר לו הנה ארצי לפניך.

136. **כי חפרתי את הבאר הזאת** - על איזה באר מדובר?

ת. באר שהיו מריבים עליה רועי אבימלך ואומרים אנחנו חפרנוה ואמרו ביניהם מי שיבוא אל הבאר ויעלו המים לקראתו שלו היא ועלו לקראת אברהם.

137. **ויטע אשל** - מהו אשל זה שנטע?

ת. רב ושמואל, חד אמר שנטע פרדס להביא ממנו פירות לאורחים בסעודה וחד אמר שנטע אוהל-פונדק לאכסניא ובו אשל-מיני פירות ועל ידי אותו אשל התפרסם שהקב"ה הוא אלוה-לכל העולם כי לאחר שהיו האורחים אוכלים ושותים אמר להם ברכו למי שאכלתם משלו וכי סבורים אתם שמשלי אכלתם? משל מי שאמר והיה העולם אכלתם.

138. כמה הם ימים רבים שגר בארץ פלשתים ומנין?

ת. ימים רבים פירושו מרובים על של חברון שבחברון היה כ"ה שנה וכאן כ"ו שנה שהרי אין הכתוב בא לסתום אלא לפרש ואם היה שווה יותר מהשנים של חברון בשתי שנים או יותר היה מפרש ומשלא פירש בכמה מרובים משמע שבשנה אחת מרובים. (עי' נספח בסוף החוברת).

שביעי

139. **אחר הדברים האלה** - אחר אלו דברים?

ת. יש מרבותינו אומרים אחר דבריו של שטן שקטרג ואמר מכל סעודה שעשה אברהם לא הקריב לפניך פר אחד או איל אחד, אמר לו הקב"ה והרי את כל הסעודה עשה בשביל בנו, אילו הייתי אומר לו זבח אותו לפניי לא היה מעכב. **ויש אומרים**, אחר דבריו של ישמעאל שהיה מתפאר על יצחק שמל בן שלוש עשרה שנה ולא מיחה, אמר לו יצחק באבר אחד אתה מיראני והרי אילו אמר לי הקב"ה זבח עצמך לפני לא הייתי מעכב.

140. מה הסבר עניית אברהם **הנני**?

ת. כך היא ענייתם של חסידים שהוא לשון ענווה וזימון - כלומר הנה אני מוכן ומזומן לעשות כל שתצווני.

141. **קח נא** - נא הוא לשון בקשה, מה ביקשו הקב"ה?

ת. אמר לו בבקשה עמוד לי בנסיון זה שלא יאמרו שגם בנסיונות ראשונות אין בהם ממש.

142. למה פירט לו הקב"ה **את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק**?

ת. ז"ל רש"י: את בנך - אמר לו שני בנים יש לי, אמר לו את יחידך, אמר לו זה יחיד לאמו וזה יחיד לאמו, אמר לו אשר אהבת, אמר לו שניהם אני אוהב, אמר לו את יצחק.

143. למה לא גילה לו מיד שהכוונה ליצחק?

ת. א'. כדי שלא תזוח דעתו עליו ותטרף. ב'. כדי לחבב עליו את המצווה שכאשר אדם מצפה לדבר זה מתחבב עליו. ג'. כדי ליתן לו שכר על כל דיבור ודיבור. (ועי' לך-לך שאלה 4)

144. **ארץ המוריה** - על איזה ארץ מדובר ולמה נקראת מוריה?

ת. זו ירושלים ונקראת כך על שם שמשם הוראה יוצאת לישראל מהסנהדרין שיושבים בלשכת בית הגזית **ואונקלוס** תירגמו על שם עבודת הקטורת שיש בו מור, נרד ושאר בשמים.

145. מה מדויק מהלשון **והעלהו**?

ת. שלא אמר לו שחטוהו כי לא היה חפץ הקב"ה לשחטו אלא להעלותו להר לעשותו עולה ולאחר שהעלהו אמר לו הורידהו.

146. **אחד ההרים** - מפני מה לא אמר לו הקב"ה איזה הר?

ת. הקב"ה מתמיה את הצדיקים ואח"כ מגלה להם כדי להרבות שכרם.

147. מה נלמד מהנאמר **ויחבש את חמורו**?

ת. שהוא עצמו חבש חמורו ולא אחד מעבדיו שאהבה מקלקלת את השורה.

148. **את שני נעריו** - מי הם שני נעריו ולשם מה באו?

ת. הם ישמעאל ואליעזר שאין אדם חשוב רשאי לצאת לדרך בלא שני אנשים שאם יצטרך האחד לנקבו ויתרחק יהא השני עמו.

149. למה המתין הקב"ה מלהראות את המקום עד היום השלישי?
ת. כדי שלא יאמרו אומות העולם שהקב"ה הממו וערבבו פתאום וטרף דעתו ואילו היה לו שהות להימלך אל ליבו לא היה עושה זאת.

150. **וירא את המקום** - כיצד הבין שזהו המקום?
ת. שראה ענן קשור על ההר (כלומר שהענן עומד על מקומו ולא נוסע ברוח כשאר עננים)

151. מה הסבר הלשון **עד כה**?
ת. **לפי פשוטו** שהולך דרך מועט למקום אשר לפנינו שאם הייתה דרך מרובה היה אומר עד שם **ובמדרש** דרשו שעתה אראה מה יהיה עם ההבטחה של כה יהיה זרעך אחר שאמר לי לשחוט את בני יחידי.

152. **ונשובה** - למה לא אומר את האמת שרק הוא ישוב וצריך לומר ואשובה?
ת. נתנבא שישבו שניהם.

153. מדוע נקראת הסכין **מאכלת**?
ת. על שם שאוכלת את הבשר ושמכשרת בשר לאכילה על ידי שחיטה **ופירוש אחר** רק סכין זו נקראת מאכלת משום שבזכות העקידה אוכלים ישראל מתן שכרה עד היום.

154. **וילכו שניהם יחדיו** - מה ההדגשה במילה יחדיו?
ת. לומר שהלכו בלב שווה שאברהם שהיה יודע שהולך לשחוט את בנו הולך ברצון ובשמחה כמו יצחק שלא היה מרגיש בדבר.

155. כיצד נלמדים דברי אברהם אבינו **יראה לו השה לעולה בני**?
ת. ה' יראה ויבחר לו השה ואם אין שה, לעולה בני. ולמרות שהבין יצחק שהוא הולך להישחט מכל מקום וילכו שניהם יחדיו בלב שווה. (ועל כן נאמר שנית וילכו שניהם יחדיו)

156. **ויעקד** - מה נקרא עקידה?
ת. כאשר קושרים ידים ורגלים (מאחריו) זה נקרא עקידה.

157. למה כופל שמו וקורא **אברהם אברהם**?
ת. כך הוא בדרך חיבה.

158. למה צריך לומר לו גם **אל תשלח ידך אל הנער** וגם **ואל תעש לו מאומה** והרי זה כפילות דבר?
ת. ז"ל רש"י: אל תשלח - לשחוט, אמר לו אם כן לחנם באתי לכאן, אעשה בו חבלה ואוציא ממנו מעט דם, אמר לו אל תעש לו מאומה, אל תעש בו מום.

159. מה שואל אברהם אבינו את הקב"ה ומה משיבו?
ת. בתחילה אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע ואח"כ אמרת קח נא את בנך והעלהו לעולה ועכשיו אתה אומר לי אל תשלח ידך. והשיב לו הקב"ה לא חיללתי בריתי, ההבטחה שביצחק יקרא לך זרע קיימת ומה שאמרתי קח נא את בנך והעלהו לעולה הייתה הכוונה שתעלהו לעולה ומשהעלית אותו תורידו.

160. **כי עתה ידעתי** - וכי רק עתה יודע ה' שהוא ירא אלוקים?

ת. הפירוש הוא שמעתה יש לי מה להשיב לשטן ואומות העולם התמהים מה חיבתי אצלך ועכשיו יש לי פתחון פה כי הם רואים כי ירא אלוקים אתה.

161. מה נלמד מהכתוב **והנה איל**?

ת. שמדובר באיל המוכן לכך מששת ימי בראשית (שלא נאמר וירא אלא והנה מלשון מוכן)

162. מה הפירוש **והנה איל אחר**?

ת. כך פירושו: אחר דבריו של מלאך אל תשלח ידך נשא אברהם את עיניו וראה את האיל.

163. מה גרם לו לאיל להסתבך בקרניו בסבך?

ת. כי היה האיל רץ לאברהם והשטן סובבו ומערבבו באילנות.

164. מפני מה נאמר **תחת בנו** שזה לכאורה תוספת מיותרת?

ת. כי על כל עבודה שעשה באיל היה אומר יהי רצון שתהא זו כאילו היא עשויה בבני, כאילו בני שחוט, כאילו דמו זרוק, כאילו בני מופשט, כאילו הוא נקטר ועשוי דשן.

165. מה הפירוש ה' **יראה אשר יאמר היום בהר ה' יראה**?

ת. בפשט ה' יבחר ויראה את המקום הזה להשרות בו שכינתו ולהקריב כאן קרבנות ומדרשו ה' יראה עקידה זו לסלוח לישראל בכל שנה ולהצילם מן הפורענות (עי' היטיב ברש"י)

166. למה יש כפילות לשון של **ברך אברוך והרבה ארבה**?

ת. אחת לבן ואחת לאב.

167. **וישב אברהם בבאר שבע**- והלא גר בחברון?

ת. ישב שם בארעי שהרי גר בחברון י"ב שנה לפני העקידה והיה שם כ"ו שנה כלומר עוד י"ד שנה אחר העקידה.

מפטיר

168. **אחרי הדברים האלה**- אחר אילו דברים?

ת. לאחר העקידה היה אברהם מהרהר בליבו אלו היה בני שחוט היה הולך בלא בניס, היה לי להשיאו אשה מבנות ענר אשכול וממרא, לאחר הרהורי דברים אלו בישרו הקב"ה שנולדה רבקה בת זוגו של יצחק.

169. מהו הסבר הלשון **הנה ילדה מלכה גם היא**?

ת. שאף היא השוותה משפחותיה למשפחת אברהם שהיו לה שתיים עשרה בניס וכמו שבאברהם יצאו מיעקב ח' בני גבירות ו-ד' בני שפחות אף אלו ח' היו בני מלכה עצמה ו-ד' בני ראומה.

170. למה נכתבו כל היוחסין הללו בתורה?

ת. בשביל הכתוב **ובתואל ילד את רבקה**.